

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 28 kwietnia 2009 r. *

W sprawie C-420/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Zjednoczone Królestwo) postanowieniem z dnia 28 czerwca 2007 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 września 2007 r., w postępowaniu:

Meletis Apostolides

przeciwko

Davidowi Charlesowi Oramsowi,

Lindzie Elizabeth Orams,

* Język postępowania: angielski.

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, P. Jann, C.W.A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, M. Ilešić i A. Ó Caoimh, prezesi izb, R. Silva de Lapuerta (sprawozdawca), J. Malenovský, J. Klučka i U. Lõhmus, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,
sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 16 września 2008 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu M. Apostolidesa przez T. Beazleya, QC, i C. Westa, barrister, działających z upoważnienia S. Congdona, solicitor, oraz przez C. Candounasa, advocate,
- w imieniu małżonków Orams przez C. Booth i N. Greena, QC, oraz przez A. Warda i B. Bhalla, barristers,
- w imieniu rządu cypryjskiego przez P. Cleridesa, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez D. Andersona, QC, oraz M. Demetriou, barrister,

- w imieniu rządu greckiego przez A. Samoni-Rantou oraz S. Chalę, a także przez G. Karipsiadisa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu polskiego przez M. Dowgielewicza, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez F. Hoffmeistera oraz A.M. Rouchaud, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- ¹ Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni, po pierwsze, protokołu nr 10 w sprawie Cypru dotyczącego warunków przystąpienia do Unii Europejskiej Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej (Dz.U. 2003, L 236, s. 955, zwanego dalej „protokołem nr 10”) i po drugie, pewnych postanowień rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).

- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy M. Apostolidesem, obywatelem cypryjskim, a małżonkami D.C. Orams i L.E. Orams, obywatelami brytyjskimi (zwanymi dalej „małżonkami Orams”) dotyczącego uznania i wykonania w Zjednoczonym Królestwie na mocy rozporządzenia nr 44/2001 dwóch wyroków wydanych przez Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias (Cypr).

Ramy prawne

Prawo wspólnotowe

Protokół nr 10

- 3 Protokół nr 10 ma następującą treść:

„Wysokie Umawiające się Strony,

potwierdzając swoje zobowiązanie do wszechstronnego rozwiązania problemu Cypru, zgodnego z odpowiednimi rezolucjami Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych i swoje mocne poparcie dla wysiłków Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych w tym celu,

biorąc pod uwagę, że takie wszechstronne rozwiązanie problemu Cypru nie zostało jeszcze osiągnięte,

biorąc pod uwagę, że w związku z tym należy zapewnić zawieszenie stosowania dorobku na tych obszarach Republiki Cypryjskiej, na których Rząd Republiki Cypryjskiej nie sprawuje efektywnej kontroli,

biorąc pod uwagę, że w przypadku rozwiązania problemu Cypru zawieszenie to zostanie zniesione,

biorąc pod uwagę, że Unia Europejska gotowa jest dostosować warunki takiego rozwiązania w zgodzie z zasadami stanowiącymi podstawę UE,

biorąc pod uwagę, że konieczne jest określenie warunków na jakich odpowiednie przepisy prawa U[nii] E[europejskiej] będą stosowane do linii dzielącej wyżej wskazane obszary i oba obszary, na których Rząd Republiki Cypryjskiej sprawuje efektywną kontrolę jak również wschodnią strefę suwerenną Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej,

pragnąc, aby przystąpienie Cypru do Unii Europejskiej przyniosło korzyści wszystkim obywatelom cypryjskim oraz wspierało pokój cywilny i pojednanie,

biorąc pod uwagę, iż w związku z tym nic w niniejszym protokole nie wyklucza środków służących realizacji tego celu,

biorąc pod uwagę, że środki takie nie wpływają na stosowanie dorobku na warunkach określonych w Traktacie o przystąpieniu na jakimkolwiek innym obszarze Republiki Cypryjskiej,

uzgodniły następujące postanowienia:

Artykuł 1

1. Stosowanie dorobku zawiesza się na tych obszarach Republiki Cypryjskiej, na których Rząd Republiki Cypryjskiej nie sprawuje efektywnej kontroli.

2. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji podejmuje decyzję o cofnięciu zawieszenia, o którym mowa w ust. 1.

Artykuł 2

1. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, określa warunki, na jakich przepisy prawa UE stosuje się do linii dzielącej obszary, o których mowa w artykule 1 oraz obszary, na których Rząd Republiki Cypryjskiej sprawuje efektywną kontrolę.

2. Granicę między wschodnią strefą suwerenną i obszarami, o których mowa w artykule 1 traktuje się jako część granic zewnętrznych stref suwerennych dla celów części IV załącznika do Protokołu w sprawie stref suwerennych Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej na Cyprze przez okres zawieszenia stosowania dorobku zgodnie z artykułem 1.

Artykuł 3

1. Nic w niniejszym protokole nie wyklucza środków mających na celu wspieranie rozwoju gospodarczego obszarów, o których mowa w artykule 1.

2. Środki takie nie wpływają na stosowanie dorobku na warunkach wskazanych w Traktacie o przystąpieniu w jakiegokolwiek innej części Republiki Cypryjskiej.

Artykuł 4

W przypadku wypracowania rozwiązania Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji podejmuje decyzję o dostosowaniach w warunkach odnoszących się do przystąpienia Cypru do Unii Europejskiej w odniesieniu do Cypryjskiej Wspólnoty Tureckiej”.

Rozporządzenie nr 44/2001

4 Motywy 16–18 rozporządzenia nr 44/2001 mają następujące brzmienie:

- „(16) Wzajemne zaufanie w wymiar sprawiedliwości w ramach Wspólnoty usprawiedliwia uznawanie orzeczeń wydanych w państwie członkowskim z mocy prawa, bez jakiegokolwiek szczególnego postępowania, z wyjątkiem przypadku sporu co do uznania.
- (17) Z uwagi na owo wzajemne zaufanie jest również uzasadnionym, aby postępowanie o stwierdzenie wykonalności orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim przebiegało szybko i skutecznie. Stwierdzenie wykonalności orzeczenia musi więc następować niemal automatycznie, po dokonaniu zwykłego formalnego sprawdzenia przedłożonych dokumentów, bez możliwości uwzględniania przez sąd z urzędu którejkolwiek z przeszkód wykonania orzeczenia przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu.
- (18) Dla zachowania praw dłużnika do obrony musi mieć on jednak możliwość złożenia środka zaskarżenia przeciwko stwierdzeniu wykonalności w postępowaniu, w którym wysłuchane zostają obydwie strony, jeśli uważa, że zachodzi jedna z podstaw odmowy wykonania. Możliwość złożenia środka zaskarżenia musi istnieć również dla wnioskodawcy, jeśli jego wniosek o stwierdzenie wykonalności został oddalony”.

5 Artykuł 1 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych i administracyjnych”.

6 Zgodnie z art. 2 tego rozporządzenia:

„1. Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego.

2. Do osób, które nie są obywatelami państwa członkowskiego, w którym mają miejsce zamieszkania, stosuje się przepisy jurysdykcyjne właściwe dla obywateli tego państwa”.

7 Artykuł 22 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, zawarty w rozdziale II w sekcji 6, zatytułowanej „Jurysdykcja wyłączna”, stanowi:

„Niezależnie od miejsca zamieszkania jurysdykcję wyłączną mają:

- 1) w sprawach, których przedmiotem są prawa rzeczowe na nieruchomościach oraz najem lub dzierżawa nieruchomości — sądy państwa członkowskiego, w którym nieruchomość jest położona.

Jednak w sprawach dotyczących najmu lub dzierżawy nieruchomości zawartych na czasowy użytek prywatny, nieprzekraczający sześciu kolejnych miesięcy, jurysdykcję mają również sądy państwa członkowskiego, w którym pozwany ma miejsce zamieszkania, jeżeli najemca lub dzierżawca jest osobą fizyczną, a właściciel oraz najemca lub dzierżawca mają miejsce zamieszkania w tym samym państwie członkowskim”.

8 Artykuł 34 tego rozporządzenia stanowi:

„Orzeczenia nie uznaje się, jeżeli:

- 1) uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie;
- 2) pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiającym mu przygotowanie obrony, chyba że pozwany nie złożył przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, chociaż miał [taką] możliwość;
- 3) orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie;
- 4) orzeczenia nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w innym państwie członkowskim albo w państwie trzecim w sporze o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, o ile to wcześniejsze orzeczenie spełnia warunki konieczne do jego uznania w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie”.

9 Artykuł 35 tego rozporządzenia ma następującą treść:

„1. Orzeczenia nie uznaje się nadto, jeżeli jest ono sprzeczne z przepisami sekcji 3, 4 i 6 rozdziału II lub w wypadku przewidzianym w art. 72.

2. Przy badaniu podstaw jurysdykcji wymienionych w ust. 1 sąd lub inny właściwy organ państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie, jest związany ustaleniami faktycznymi, na których sąd państwa członkowskiego pochodzenia oparł swą jurysdykcję.

3. Z zastrzeżeniem przepisów ust. 1 jurysdykcja sądu państwa członkowskiego pochodzenia nie może być przedmiotem ponownego badania. Przepisy dotyczące jurysdykcji nie należą do porządku publicznego w rozumieniu art. 34 pkt 1”.

10 Artykuł 38 rozporządzenia nr 44/2001 przewiduje:

„1. Orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim i w tym państwie wykonalne będą wykonywane w innym państwie członkowskim, jeżeli ich wykonalność w nim zostanie stwierdzona na wniosek uprawnionego.

2. Jednakże w Zjednoczonym Królestwie orzeczenie takie jest wykonywane w Anglii i Walii, w Szkocji lub w Irlandii Północnej, jeżeli na wniosek uprawnionego zostanie zarejestrowane do wykonania w odnośnej części Zjednoczonego Królestwa”.

11 Artykuł 45 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„1. Sąd rozpoznający środek zaskarżenia zgodnie z art. 43 albo art. 44 może odmówić stwierdzenia wykonalności albo je uchylić tylko z powodu jednej z przyczyn wymienionych w art. 34 i 35. Sąd wydaje orzeczenie niezwłocznie.

2. Orzeczenie zagraniczne nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej”.

Prawo krajowe

12 Zgodnie z ustawodawstwem krajowym prawa własności dotyczące nieruchomości na obszarze Republiki Cypryjskiej, nad którym rząd tego państwa członkowskiego nie sprawuje rzeczywistej kontroli (zwanym dalej „obszarem północnym”) są ważne i pozostają w mocy bez względu na turecką inwazję w 1974 r. i późniejszą okupację wojskową części tego państwa.

13 Zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy 14/60 o sądownictwie w wersji obowiązującej w sprawie przed sądem krajowym jeżeli skarga dotyczy jakiejkolwiek dziedziny związanej z nieruchomościami, to „skarga ta rozpatrywana jest przez Eparchiako Dikastirio w okręgu, na terenie którego położona jest dana nieruchomość”.

14 Postanowieniem Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias (sądu najwyższego), opublikowanym w dniu 13 września 1974 r. w *Episimi Efimerida tis Kypriakis Dimokratias* (dzienniku urzędowym Republiki Cypryjskiej), czyli po inwazji na obszar północny, okręgi Kyrenii i Nikozji zostały połączone.

- 15 W świetle prawa cypryjskiego doręczenie małżonkowi dokumentu wszczynającego postępowanie poprzez wręczenie dokumentu drugiemu z małżonków jest doręczeniem prawidłowym i skutecznym. Jeżeli pozwany nie zgłosi swego uczestnictwa w postępowaniu w terminie dziesięciu dni od doręczenia dokumentu wszczynającego postępowanie, powód może domagać się wydania wyroku zaocznego. Zgłoszenie uczestnictwa w postępowaniu jest czynnością procesową, która nie wiąże się ze wskazaniem linii obrony.
- 16 Skarga w przedmiocie uchylenia wyroku zaocznego nakłada na stronę skarżącą ciężar przytoczenia przekonujących zarzutów („arguable defence”).

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 17 Przedmiotem postępowania przed sądem krajowym jest uznanie i wykonanie w Zjednoczonym Królestwie, na podstawie rozporządzenia nr 44/2001, dwóch wyroków Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias (zwanym dalej „rozpatrywanymi wyrokami”) w sprawie skargi dotyczącej nieruchomości (zwanej dalej „nieruchomością”) wniesionej przeciwko małżonkom Orams przez M. Apostolidesa.
- 18 Nieruchomość położona jest w miejscowości Lapithos, w okręgu Kyrenia w części północnej. Przed turecką inwazją militarną na Cypr, która miała miejsce w 1974 r., nieruchomość ta była własnością i znajdowała się w posiadaniu rodziny M. Apostolidesa. Jako członkowie społeczności greckiej na Cyprze, zostali oni zmuszeni do opuszczenia swojego domostwa oraz do osiedlenia się na obszarze tej części wyspy, nad którym rzeczywistą kontrolę sprawował rząd Republiki Cypryjskiej (zwanym dalej „obszarem kontrolowanym przez rząd”).
- 19 Małżonkowie Orams podnoszą, że w 2002 r. w dobrej wierze nabyli nieruchomość od osoby trzeciej, która z kolei nabyła ją od władz Republiki Tureckiej Cypru Północnego, która do dnia dzisiejszego nie została uznana przez żadne państwo z wyjątkiem

Republiki Turcji. Kolejne nabycia były zgodne z obowiązującym tam prawem. Małżonkowie Orams wybudowali tam willę i często przebywają na terenie posiadłości, wykorzystując ją jako dom letniskowy.

- 20 Co najmniej do kwietnia 2003 r. przepływ osób pomiędzy obszarem kontrolowanym przez rząd a obszarem północnym był ograniczony.
- 21 Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias, sąd Republiki Cypryjskiej mający swą siedzibę na obszarze kontrolowanym przez rząd, w dniu 26 października 2004 r. wydał dokumenty rozpoczynające postępowanie wszczęte przez M. Apostolidesa przeciwko małżonkom Orams. W tym samym dniu woźny sądowy doręczył dokumenty, po jednym dla każdego z małżonków, na adres nieruchomości. Oba dokumenty zostały doręczone osobiście L.E. Orams, która odmówiła pisemnego potwierdzenia ich odbioru.
- 22 Woźny sądowy nie poinformował L.E. Orams, że działał w tym właśnie charakterze ani czego dotyczą doręczane przez niego dokumenty, które zostały sporządzone w nieznanym małżonkom Orams języku greckim. L.E. Orams miała jednak świadomość, że doręczone dokumenty były dokumentami mającymi charakter prawny i urzędowy.
- 23 Na pierwszej stronie każdego z doręczonych dokumentów wszczynających postępowanie zamieszczone było pouczenie w języku greckim, mówiące o tym, że aby uniknąć wydania wyroku zaocznego, należy stawić się przed Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias w terminie dziesięciu dni od dnia doręczenia.
- 24 Pomimo trudności w znalezieniu na obszarze północnym greckojęzycznego adwokata uprawnionego do występowania przed sądem na obszarze kontrolowanym przez rząd, L.E. Orams udało się jednak nawiązać kontakt z takim adwokatem, który zobowiązał się do reprezentowania jej przed sądem w dniu 8 listopada 2004 r. Prawnik nie pojawił się jednak w sądzie w tym dniu, ale dzień później.

- 25 Ponieważ uczestnictwo małżonków Orams w postępowaniu nie zostało w ich imieniu zgłoszone, w dniu 9 listopada 2004 r. Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias wydał w sprawie skargi wniesionej przez M. Apostolidesa wyrok zaoczny. Tego samego dnia sąd ten odrzucił pełnomocnictwo przedstawione przez adwokata L.E. Orams, ponieważ sporządzone zostało w języku angielskim zamiast greckim lub tureckim.
- 26 Zgodnie z postanowieniem odsyłającym wyrok zaoczny wydany przez Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias nakazywał, aby małżonkowie Orams:
- dokonali rozbiórki willi, basenu oraz ogrodzenia, które wzniesli na terenie nieruchomości;
 - niezwłocznie przekazali nieruchomość w posiadanie M. Apostolidesa;
 - uiścili na rzecz M. Apostolidesa szereg opłat tytułem szczególnego odszkodowania oraz utraconych korzyści, tj. czynszu najmu, do dnia wykonania wyroku, wraz z odsetkami;
 - zaprzestali bezprawnego oddziaływania na nieruchomość, zarówno osobiście, jak też przez osoby działające w ich imieniu; i
 - uiścili szereg opłat tytułem kosztów postępowania wraz z odsetkami.

- 27 W dniu 15 listopada 2004 r. małżonkowie Orams wnieśli sprzeciw od tego wyroku. Po wysłuchaniu argumentów małżonków Orams i M. Apostolidesa oraz przeprowadzeniu postępowania dowodowego Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2005 r. oddalił sprzeciw małżonków Orams, wskazując w uzasadnieniu, że nie przedstawili oni przekonujących zarzutów celem zakwestionowania prawa własności M. Apostolidesa. Małżonkowie Orams zostali obciążeni kosztami postępowania.
- 28 Następnie małżonkowie Orams wnieśli apelację od wyroku oddalającego ich sprzeciw. Apelacja ta została oddalona wyrokiem Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias (sąd najwyższy Cypru) z dnia 21 grudnia 2006 r.
- 29 W dniu 18 października 2005 r. M. Apostolides przedstawił dokumenty wymagane w Anglii w celu uznania i wykonania omawianych wyroków na podstawie rozporządzenia nr 44/2001. Postanowieniem z dnia 21 października 2005 r. Master of the High Court of Justice (England and Wales), Queen's Bench Division, stwierdził na podstawie wspomnianego rozporządzenia wykonalność tych wyroków w Anglii.
- 30 Państwo Orams odwołali się od tego postanowienia, działając na podstawie art. 43 rozporządzenia nr 44/2001, skutkiem czego orzeczeniem z dnia 6 września 2006 r. sędzieja High Court of Justice uchylił to postanowienie. M. Apostolides odwołał się od tego orzeczenia, zgodnie z art. 44 rozporządzenia, do zadającego pytanie prejudycjalne w niniejszej sprawie sądu krajowego.
- 31 W tych okolicznościach Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) [...]

Czy zawieszenie stosowania *acquis communautaire* na obszarze północnym na mocy art. 1 ust. 1 protokołu nr 10 [...] stoi na przeszkodzie uznaniu i wykonaniu przez sąd państwa członkowskiego orzeczenia wydanego przez sąd Republiki Cypryjskiej mający siedzibę na obszarze kontrolowanym przez rząd, dotyczącego nieruchomości położonej na obszarze północnym, gdy o uznanie i wykonanie tego orzeczenia wniesiono na podstawie rozporządzenia [...] nr 44/2001 [...], które stanowi część *acquis communautaire*?

- 2) Czy art. 35 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 uprawnia bądź zobowiązuje sąd państwa członkowskiego do odmowy uznania i wykonania orzeczenia wydanego przez sądy innego państwa członkowskiego, dotyczącego nieruchomości położonej na obszarze tego drugiego państwa członkowskiego, nad którym rząd tego państwa członkowskiego nie sprawuje rzeczywistej kontroli? W szczególności czy takie orzeczenie jest niezgodne z art. 22 rozporządzenia nr 44/2001?

- 3) Czy orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego mający siedzibę na obszarze tego państwa, nad którym rząd tego państwa sprawuje rzeczywistą kontrolę, dotyczące nieruchomości położonej w tym państwie, na obszarze, nad którym rząd tego państwa nie sprawuje rzeczywistej kontroli, może być przedmiotem odmowy uznania i wykonania na podstawie art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 na tej podstawie, że ze względów praktycznych orzeczenie to nie może zostać wykonane tam, gdzie nieruchomość jest położona, mimo iż orzeczenie to jest wykonalne na obszarze kontrolowanym przez rząd tego państwa członkowskiego?

- 4) Czy w sytuacji, gdy:

— przeciwko pozwanemu wydany został wyrok zaoczny;

- pozwany wszczął następnie przed sądem pochodzenia postępowanie w przedmiocie zaskarżenia wyroku zaocznego; lecz
- środek zaskarżenia został oddalony po przeprowadzeniu pełnej i sprawiedliwej rozprawy, w oparciu o uzasadnienie, że pozwany nie przedstawił żadnych przekonujących zarzutów (co w świetle prawa krajowego jest konieczne, aby wyrok mógł zostać uchylony);

pozwany ten może sprzeciwiać się wykonaniu pierwotnego wyroku zaocznego lub wyroku wydanego w przedmiocie sprzeciwu od tego wyroku na podstawie art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, ze względu na okoliczność, że nie doręczono mu dokumentu wszczynającego postępowanie w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie obrony przed wydaniem pierwotnego wyroku zaocznego? Czy sytuacja ta wyglądałaby inaczej, gdyby przedmiotem rozprawy była jedynie analiza zarzutów podniesionych przez pozwanego przeciwko żądaniom pozwu?

- 5) Jakie okoliczności są istotne dla oceny, czy spełniona została przesłanka określona w art. 34 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001, tj. czy pozwanemu „doręczono dokument wszczynający postępowanie lub dokument równorzędny w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie obrony”? W szczególności:
- a) czy w sytuacji, gdy pozwany rzeczywiście powziął wiedzę o dokumencie, znaczenie mają działania (lub zaniechania) pozwanego lub jego prawników, które miały miejsce po doręczeniu?
 - b) czy miałyby znaczenie, a jeżeli tak to jakie, określone zachowania pozwanego lub jego prawników lub napotkane przez nich trudności?

- c) czy ma jakieś znaczenie okoliczność, że prawnik pozwanego mógł zgłosić uczestnictwo w postępowaniu przed wydaniem wyroku zaocznego?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- ³² W swoim pytaniu pierwszym sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy zawieszenie stosowania *acquis communautaire* na obszarze północnym na mocy art. 1 ust. 1 protokołu nr 10 stoi na przeszkodzie stosowaniu rozporządzenia nr 44/2001 względem orzeczenia wydanego przez sąd cypryjski mający siedzibę na obszarze kontrolowanym przez rząd, ale dotyczącego nieruchomości położonej na tym obszarze północnym.
- ³³ Na wstępie należy podnieść, że akt przystąpienia jest oparty na zasadzie natychmiastowego i pełnego stosowania przepisów prawa wspólnotowego do danego państwa członkowskiego, a odstępstwa są dopuszczalne jedynie wtedy, gdy zostały wyraźnie przewidziane w przepisach przejściowych (zob. podobnie wyrok z dnia 9 grudnia 1982 r. w sprawie 258/81 *Metallurgiki Halyps* przeciwko Komisji, Rec. s. 4261, pkt 8).
- ³⁴ W tym względzie protokół nr 10 stanowi przejściowe odstępstwo od zasady przywołanej w powyższym punkcie, wynikające z wyjątkowej sytuacji na Cyprze.
- ³⁵ W każdym razie, tak jak rzecznik generalny podniosła w pkt 35 swojej opinii, przepisy aktu o akcesji zezwalające na odstępstwa od przepisów traktatu WE należy, biorąc pod

uwagę odpowiednie przepisy traktatu, interpretować wąsko oraz ograniczać do tego, co jest absolutnie niezbędne dla realizacji ich celu (zob. analogicznie wyroki: z dnia 29 marca 1979 r. w sprawie 231/78 Komisja przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, Rec. s. 1447, pkt 13; z dnia 23 marca 1983 r. w sprawie 77/82 Peskeloglou, Rec. s. 1085, pkt 12; z dnia 17 stycznia 1985 r. w sprawie 11/82 Piraiki-Patraiki i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 207, pkt 26; z dnia 14 grudnia 1989 r. w sprawie C-3/87 Agegate, Rec. s. 4459, pkt 39; a także z dnia 3 grudnia 1998 r. w sprawie C-233/97 KappAhl, Rec. s. I-8069, pkt 18).

36 W sprawie przed sądem krajowym odstępstwa przewidzianego w protokole nr 10 nie należy traktować jako stojącego na przeszkodzie stosowaniu rozporządzenia nr 44/2001 do rozpatrywanych wyroków wydanych przez sąd cypryjski.

37 Z wykładni językowej art. 1 ust. 1 protokołu nr 10 wynika bowiem, że przewidziane w nim zawieszenie ograniczone jest do stosowania *acquis communautaire* na obszarze północnym. Tymczasem wyroki w sprawie przed sądem krajowym, których uznania żąda M. Apostolides, zostały wydane przez sąd mający siedzibę na obszarze kontrolowanym przez rząd.

38 Fakt, że wyroki te dotyczą nieruchomości położonej na obszarze północnym, nie stoi na przeszkodzie stosowaniu wykładni przedstawionej w punkcie poprzednim, jako że po pierwsze, nie znosi ona obowiązku stosowania rozporządzenia nr 44/2001 na obszarze kontrolowanym przez rząd, a po drugie, nie oznacza, że z tego powodu należy stosować to rozporządzenie do obszaru północnego (zob. analogicznie wyrok z dnia 1 marca 2005 r. w sprawie C-281/02 Owusu, Zb.Orz. s. I-1383, pkt 31).

39 Mając na względzie powyższe, na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że zawieszenie stosowania *acquis communautaire* na obszarze północnym przewidziane w art. 1 ust. 1 protokołu nr 10 nie stoi na przeszkodzie stosowaniu rozporządzenia nr 44/2001 do wyroku wydanego przez sąd cypryjski mający siedzibę na obszarze kontrolowanym przez rząd, ale dotyczącego nieruchomości położonej na obszarze północnym.

W przedmiocie pytań od drugiego do piątego

- 40 W odniesieniu do pytań od drugiego do piątego należy doprecyzować, że Komisja podnosi, że niniejsza sprawa może nie należeć do zakresu przedmiotowego stosowania rozporządzenia nr 44/2001. Takie twierdzenie wymaga zatem ustalenia, czy sprawę przed sądem krajowym należy uznać za sprawę należącą do obszaru „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 tego rozporządzenia.
- 41 W tym względzie trzeba przypomnieć, że w celu zapewnienia w najszerszym możliwym zakresie równości i jednolitości praw i obowiązków wynikających z rozporządzenia 44/2001 dla państw członkowskich i zainteresowanych osób nie należy dokonywać wykładni pojęcia „spraw cywilnych i handlowych” poprzez proste odesłanie do prawa krajowego jednego z tych państw. Pojęcie to należy traktować jako pojęcie autonomiczne, którego wykładni trzeba dokonywać w oparciu z jednej strony o cele i systematykę tego rozporządzenia, a z drugiej o zasady ogólne wynikające z całokształtu systemów prawa krajowego (zob. w szczególności wyroki: z dnia 14 października 1976 r. w sprawie 29/76 LTU, Rec. s. 1541, pkt 3; z dnia 16 grudnia 1980 r. w sprawie 814/79 Rüffer, Rec. s. 3807, pkt 7; z dnia 21 kwietnia 1993 r. w sprawie C-172/91 Sonntag, Rec. s. I-1963, pkt 18; z dnia 15 maja 2003 r. w sprawie C-266/01 *Préservatrice foncière TIARD*, Rec. s. I-4867, pkt 20; z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie C-343/04 *ČEZ*, Zb.Orz. s. I-4557, pkt 22; z dnia 15 lutego 2007 r. w sprawie C-292/05 *Lechouritou i in.*, Zb.Orz. s. I-1519, pkt 29).
- 42 Autonomiczna wykładnia pojęcia „spraw cywilnych i handlowych” prowadzi do wyłączenia pewnego typu orzeczeń sądowych z zakresu stosowania rozporządzenia nr 44/2001 ze względu na elementy charakteryzujące stosunek prawny istniejący między stronami sporu lub samego przedmiotu tego sporu (zob. ww. wyroki: w sprawie LTU, pkt 4; w sprawie Rüffer, pkt 14; w sprawie *Préservatrice foncière TIARD*, pkt 21; w sprawie *ČEZ*, pkt 22, a także w sprawie *Lechouritou i in.*, pkt 30).
- 43 Trybunał dalej uznał, że jeżeli pewne spory między organem władzy publicznej a podmiotem prawa prywatnego mogą być objęte zakresem tego pojęcia, to inaczej jest w sytuacji, gdy organ władzy publicznej wykonuje swoje władztwo publiczne (zob. ww.

wyroki: w sprawie LTU, pkt 4; w sprawie Rüffer, pkt 8; w sprawie Sonntag, pkt 20; w sprawie Préservatrice foncière TIARD, pkt 22; a także w sprawie Lechouritou i in., pkt 31).

44 Wykonywanie prerogatyw publicznych jednej ze stron sporu, z uwagi na wykonywanie przez nią uprawnień wychodzących poza zakres powszechnych zasad prawnych obowiązujących w stosunkach między jednostkami wyklucza taki spór z zakresu pojęcia spraw cywilnych i handlowych w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie LTU, pkt 4; w sprawie Rüffer, pkt 9, 16; w sprawie Sonntag, pkt 22; w sprawie Préservatrice foncière TIARD, pkt 30; a także w sprawie Lechouritou i in., pkt 34).

45 Przedmiotem postępowania w sprawie przed sądem krajowym, w której stronami są osoby fizyczne, jest uzyskanie odszkodowania z tytułu bezprawnego wejścia w posiadanie nieruchomości, wydanie i przywrócenie jej do stanu pierwotnego oraz zaprzestanie innych bezprawnych działań względem tej nieruchomości. W taki sposób sformułowane żądania nie zostały skierowane przeciwko zachowaniom ani procedurom zakładającym wykonywanie prerogatyw publicznych przez jedną ze stron sporu, ale przeciwko działaniom jednostek.

46 W konsekwencji rozpatrywaną sprawę przed sądem krajowym należy uznać za należącą do zakresu „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001.

W przedmiocie pytania drugiego

47 W pytaniu drugim sąd krajowy dąży zasadniczo do ustalenia, czy można uznać, że fakt, iż dane orzeczenie zostało wydane przez sąd państwa członkowskiego i dotyczy nieruchomości położonej na obszarze tego państwa, nad którym rząd tego państwa członkowskiego nie sprawuje rzeczywistej kontroli, stanowi naruszenie zasady

jurysdykcji zawartej w art. 22 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 i w konsekwencji uzasadnia odmowę uznania lub wykonania tego orzeczenia na podstawie art. 35 ust. 1 tego rozporządzenia.

- 48 W tym względzie należy stwierdzić, że art. 22 rozporządzenia nr 44/2001 zawiera obowiązkowy i wyczerpujący wykaz sądów o wyłącznej międzynarodowej jurysdykcji sądowej w państwach członkowskich. Artykuł ten wskazuje jedynie państwo członkowskie, którego sądy mają jurysdykcję materialną, nie rozdziela on jednak jurysdykcji w ramach danego państwa. Do każdego państwa członkowskiego należy ustanowienie własnej struktury sądowniczej.
- 49 Ponadto zasada zakazu badania jurysdykcji sądów państwa członkowskiego pochodzenia przewidziana w art. 35 ust. 3 tego rozporządzenia, które to badanie zostało dopuszczone jedynie w odniesieniu do postanowień ust. 1 tego rozporządzenia, stoi na przeszkodzie temu, żeby badanie jurysdykcji wewnętrznej sądów państwa członkowskiego pochodzenia zostało przeprowadzone w postępowaniu przed sądem krajowym.
- 50 W konsekwencji zasada *forum rei sitae*, o której mowa w art. 22 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, dotyczy międzynarodowej jurysdykcji sądowej państw członkowskich, nie dotyczy natomiast wewnętrznej jurysdykcji sądowej tych państw.
- 51 W sprawie przed sądem krajowym zostało ustalone, że nieruchomości jest położona na obszarze Republiki Cypryjskiej i że w związku z tym poszanowana została zasada jurysdykcji przewidziana w art. 22 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001. Fakt, że nieruchomości znajduje się na obszarze północnym, może ewentualnie mieć wpływ na jurysdykcję wewnętrzną sądów cypryjskich, ale nie na stosowanie tego rozporządzenia.

- 52 Mając na względzie powyższe, na pytanie drugie należy odpowiedzieć w taki sposób, że art. 35 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie zezwala, żeby sąd państwa członkowskiego odmówił uznania lub wykonania orzeczenia wydanego przez inny sąd państwa członkowskiego dotyczącego nieruchomości położonej na obszarze tego drugiego państwa, nad którym rząd tego państwa nie sprawuje rzeczywistej kontroli.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 53 W pytaniu trzecim sąd krajowy dąży zasadniczo do ustalenia, czy fakt, że orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego, dotyczące nieruchomości położonej na obszarze tego państwa, nad którym rząd tego państwa nie sprawuje rzeczywistej kontroli, ze względów praktycznych nie może zostać wykonane tam, gdzie nieruchomość jest położona, stanowi uzasadnienie dla odmowy uznania lub wykonania tego orzeczenia na podstawie art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.

— W przedmiocie art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001

- 54 Zgodnie z art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 orzeczenia nie uznaje się, jeżeli uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie. Artykuł 45 ust. 1 tego rozporządzenia przewiduje identyczny motyw odmowy stwierdzenia wykonalności.

- 55 Na wstępie należy przypomnieć, że art. 34 rozporządzenia nr 44/2001 powinien być interpretowany w sposób ścisły, jako że stanowi on przeszkodę w realizacji jednego z podstawowych celów rozporządzenia (zob. wyroki: z dnia 2 czerwca 1994 r. w sprawie C-414/92 Solo Kleinmotoren, Rec. s. I-2237, pkt 20; z dnia 28 marca 2000 r. w sprawie C-7/98 Krombach, Rec. s. I-1935, pkt 21; z dnia 11 maja 2000 r. w sprawie C-38/98 Renault, Rec. s. I-2973, pkt 26). Co się tyczy konkretnie klauzuli porządku publicznego, o której mowa w art. 34 pkt 1 tego rozporządzenia, powoływanie się na nią powinno

mieć miejsce jedynie w wyjątkowych przypadkach (zob. wyroki: z dnia 4 lutego 1988 r. w sprawie 145/86 Hoffmann, Rec. s. 645, pkt 21; z dnia 10 października 1996 r. w sprawie C-78/95 Hendrikman i Feyen, Rec. s. I-4943, pkt 23; ww. wyroki: w sprawie Krombach, pkt 21; a także w sprawie Renault, pkt 26).

56 O ile na mocy zastrzeżenia zawartego w art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 państwa członkowskie mają, co do zasady, swobodę określania wymogów swojego porządku publicznego zgodnie z własnymi koncepcjami krajowymi, o tyle wyznaczenie granic tego pojęcia następuje w drodze wykładni tego rozporządzenia (zob. ww. wyroki: w sprawie Krombach, pkt 22; w sprawie Renault, pkt 27).

57 W związku z tym chociaż do Trybunału nie należy ustalanie, jakie elementy obejmuje porządek publiczny państwa, należy do niego jednak kontrolowanie, w jakich granicach sąd państwa członkowskiego może powoływać się na to pojęcie, gdy odmawia uznania orzeczenia wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego (ww. wyroki: w sprawie Krombach, pkt 23; w sprawie Renault, pkt 28).

58 W tym względzie należy podnieść, że poprzez wprowadzenie zakazu kontroli merytorycznej orzeczenia zagranicznego, art. 36 i art. 45 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 stoją na przeszkodzie temu, by sąd państwa wezwanego odmówił uznania lub wykonania tego orzeczenia jedynie z powodu istnienia różnicy między normą prawną zastosowaną przez sąd państwa pochodzenia a normą, jaką zastosowałby sąd państwa wezwanego, gdyby to on orzekał w sprawie. Sądowi państwa wezwanego nie wolno także badać prawidłowości oceny prawnej ani oceny stanu faktycznego dokonanej przez sąd państwa pochodzenia (ww. wyroki: w sprawie Krombach, pkt 36; w sprawie Renault, pkt 29).

59 Powoływanie się na klauzulę porządku publicznego zawartą w art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 jest dopuszczalne jedynie w przypadku, gdy uznanie lub wykonanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim naruszałoby w sposób niedopuszczalny porządek prawny państwa wezwanego, ponieważ naruszałoby jedną z zasad podstawowych. Zakaz kontroli merytorycznej orzeczenia zagranicznego będzie zatem przestrzegany, jeżeli naruszenie będzie stanowić oczywiste

naruszenie normy prawnej uważanej za zasadniczą dla porządku prawnego państwa wezwanego lub prawa uznanego za podstawowe w tym porządku prawnym (ww. wyroki: w sprawie Krombach, pkt 37; w sprawie Renault, pkt 30).

⁶⁰ W tym względzie sąd wezwanego państwa członkowskiego nie może, bez podważania celu rozporządzenia nr 44/2001, odmówić uznania orzeczenia innego państwa członkowskiego tylko dlatego, że uzna, iż w orzeczeniu tym prawo krajowe lub prawo wspólnotowe zostało niewłaściwie zastosowane. Należy raczej stwierdzić, że w takich przypadkach system środków odwoławczych stosowany w każdym państwie członkowskim uzupełniony mechanizmem odesłania prejudycjalnego z art. 234 WE stanowi dla jednostek wystarczające zabezpieczenie (zob. ww. wyrok w sprawie Renault, pkt 33). W takich przypadkach nie można by było powołać się na klauzulę porządku publicznego, chyba że w zakresie, w jakim określony błąd co do prawa oznaczałby, że uznanie lub wykonanie orzeczenia w wezwanym państwie członkowskim należy uznać za oczywiste naruszenie podstawowej zasady w porządku prawnym tego państwa członkowskiego (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Renault, pkt 34).

⁶¹ W sprawie przed sądem krajowym, tak jak wskazali M. Apostolides i rządy grecki i cypryjski, sąd krajowy nie przedstawił żadnej podstawowej zasady porządku prawnego Zjednoczonego Królestwa, którą uznanie lub wykonanie rozpatrywanych wyroków mogłoby naruszyć.

⁶² W konsekwencji, przy braku naruszenia zasady podstawowej w porządku prawnym Zjednoczonego Królestwa poprzez uznanie lub wykonanie rozpatrywanych wyroków, odmowa uznania tych wyroków na podstawie art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie może stanowić uzasadnienia dla tego, żeby dane orzeczenie wydane przez sądy państwa członkowskiego dotyczące nieruchomości położonej na obszarze tego państwa, nad którym rząd tego państwa nie sprawuje rzeczywistej kontroli, ze względów praktycznych nie mogło zostać wykonane tam, gdzie nieruchomość jest położona. Podobnie żadna odmowa wykonania nie byłaby skuteczna na podstawie tego przepisu przy zastosowaniu art. 45 ust. 1 tego rozporządzenia.

— W przedmiocie art. 38 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001

- ⁶³ Niezależnie od powyższych rozważań należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w ramach procedury w trybie art. 234 WE Trybunał może wywieść z treści pytań przedstawionych przez sąd krajowy, z uwzględnieniem okoliczności przez ten sąd wskazanych, elementy istotne dla wykładni prawa wspólnotowego, tak by umożliwić sądowi krajowemu rozstrzygnięcie przedstawionego mu problemu prawnego (zob. wyroki z dnia 28 stycznia 1992 r. w sprawach połączonych C-330/90 i C-331/90 *López Brea i Hidalgo Palacios*, Rec. s. I-323, pkt 5; z dnia 30 września 2003 r. w sprawie C-224/01 *Köbler*, Rec. s. I-10239, pkt 60; z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie C-346/05 *Chateignier*, Zb.Orz. s. I-10951, pkt 18).
- ⁶⁴ Wprawdzie w sprawie przed sądem krajowym okoliczność, że rozpatrywane wyroki nie mogą zostać wykonane w państwie członkowskim pochodzenia, nie może uzasadnić odmowy ich uznania lub wykonania na podstawie art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, to jednak okoliczność ta może mieć znaczenie w odniesieniu do art. 38 ust. 1 tego rozporządzenia.
- ⁶⁵ Zgodnie z tym ostatnim przepisem orzeczenia wydane w danym państwie członkowskim, które podlegają wykonaniu w tym państwie, mogą zostać wykonane w innym państwie członkowskim, jeżeli została stwierdzona ich wykonalność w tym państwie na wniosek zainteresowanej strony.
- ⁶⁶ Zatem wykonalność orzeczenia w państwie członkowskim pochodzenia stanowi warunek wykonania tego orzeczenia w wezwanym państwie członkowskim (zob. wyrok z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie C-267/97 *Coursier*, Rec. s. I-2543, pkt 23). W tym względzie jeżeli skutkiem uznania jest co do zasady przyznanie orzeczeniom mocy i skuteczności, z której korzystają one w państwie członkowskim, w którym zostały wydane (zob. ww. wyrok w sprawie *Hoffmann*, pkt 10, 11), to jednak nie istnieją powody przyznania danemu orzeczeniu — w ramach jego wykonania — praw, które mu nie przysługują w państwie członkowskim pochodzenia [zob. sprawozdanie dotyczące konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych opracowane przez P. Jenarda (Dz.U. 1979, C 59, s. 48)] lub skutków, których orzeczenie podobnego rodzaju nie wywołałoby w wezwanym państwie członkowskim.

67 Jednakże w sprawie przed sądem krajowym nie można skutecznie utrzymywać, że rozpatrywane orzeczenia pozbawione są wykonalności w państwie członkowskim pochodzenia.

68 Chodzi tu bowiem o wyroki skazujące, w odniesieniu do których zaświadczenie, o którym mowa w art. 54 rozporządzenia nr 44/2001 stwierdza ich wykonalność w państwie członkowskim pochodzenia z dniem jego wystawienia.

69 W tym względzie należy podnieść, że rozporządzenie nr 44/2001 ogranicza się do uregulowania postępowania w sprawie uznania i wykonania zagranicznych tytułów egzekucyjnych, nie dotyczy natomiast wykonania jako takiego, które podlega prawu krajowemu sądu rozpatrującego daną sprawę (zob. wyroki: z dnia 2 lipca 1985 r. w sprawie 148/84, *Deutsche Genossenschaftsbank*, Rec. s. 1981, pkt 18; z dnia 3 października 1985 r. w sprawie 119/84 *Capelloni i Aquilini*, Rec. s. 3147, pkt 16; a także ww. wyrok w sprawie *Hoffmann*, pkt 27), tak żeby stosowanie zasad proceduralnych wezwanego państwa członkowskiego w ramach wykonania nie stanowiło naruszenia praktycznej skuteczności systemu przewidzianego przez rzeczne rozporządzenie w odniesieniu do wykonania, powodując fiasko zasad ustanowionych w tej dziedzinie w sposób wyraźny lub dorozumiany przez samo rozporządzenie (zob. podobnie ww. wyroki w sprawie *Capelloni i Aquilini*, pkt 21; w sprawie *Hoffmann*, pkt 29, a także wyrok z dnia 15 maja 1990 r. w sprawie C-365/88 *Hagen*, Rec. s. I-1845, pkt 20).

70 Okoliczność, że skarżący napotkali trudności w wykonaniu rozpatrywanych wyroków na obszarze północnym nie może pozbawić tych wyroków ich wykonalności i w związku z tym nie stoi na przeszkodzie temu, żeby sądy wezwanego państwa członkowskiego stwierdziły ich wykonalność.

71 Mając na uwadze powyższe, na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że okoliczność, iż orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego, dotyczące nieruchomości położonej na obszarze tego państwa, nad którym rząd tego państwa nie sprawuje rzeczywistej kontroli, ze względów praktycznych nie może zostać wykonane tam, gdzie nieruchomość jest położona, nie stanowi uzasadnienia dla odmowy uznania lub

wykonania tego orzeczenia na podstawie art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 i nie oznacza też braku wykonalności takiego orzeczenia w rozumieniu art. 38 ust. 1 tego rozporządzenia.

W przedmiocie pytania czwartego

⁷² Poprzez pytanie czwarte sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy można odmówić uznania lub wykonania orzeczenia na mocy art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001 wydanego w trybie zaocznym ze względu na okoliczność, że pozwanemu nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie obrony, w sytuacji gdy pozwany mógł zaskarżyć ten wyrok przed sądami państwa członkowskiego pochodzenia.

⁷³ W tym względzie z motywów 16–18 rozporządzenia nr 44/2001 wynika, że przewidziany w tym rozporządzeniu system środków zaskarzania przeciwko uznaniu lub wykonaniu danego orzeczenia ma na celu ustanowienie odpowiedniej równowagi pomiędzy, z jednej strony, wzajemnym zaufaniem do wymiaru sprawiedliwości w ramach Wspólnoty, które usprawiedliwia uznawanie i wykonywanie orzeczeń z mocy prawa w jednym państwie członkowskim wydanych w drugim państwie członkowskim i, z drugiej strony, poszanowaniem prawa do obrony, które przyznaje pozwanemu możliwość złożenia środka zaskarżenia przeciwko stwierdzeniu wykonalności w postępowaniu, w którym wysłuchane zostają obydwie strony, jeśli uważa, że zachodzi jedna z podstaw odmowy wykonania.

⁷⁴ W swoim wyroku z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-283/05 ASML, Zb.Orz. s. I-12041 Trybunał miał okazję podkreślić różnice pomiędzy art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001 i art. 27 pkt 2 konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32).

- 75 W odróżnieniu od art. 27 pkt 2 wspomniany art. 34 pkt 2 wymaga niekoniecznie prawidłowości doręczenia pisma wszczynającego postępowanie, lecz skutecznego przestrzegania prawa do obrony (ww. wyrok w sprawie SMAL, pkt 20).
- 76 Bowiem zgodnie z art. 34 pkt 2 i art. 45 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 w przypadku wniesienia skargi uznania lub wykonania wyroku zaocznego należy odmówić pozwanemu, który nie wdał się w spór i któremu nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiających mu przygotowanie obrony, chyba że nie złożył on przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, chociaż miał taką możliwość.
- 77 Z treści tych przepisów wynika, że należy uznać wyrok zaoczny wydany na podstawie dokumentu wszczynającego postępowanie niedoręczonego w czasie i w sposób umożliwiający pozwanemu przygotowanie obrony, jeżeli pozwany nie wyszedł z inicjatywą złożenia przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, mając taką możliwość.
- 78 Prawa do obrony, na których zapewnieniu zależy prawodawcy wspólnotowemu w art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, są tym bardziej przestrzegane, jeżeli pozwany skutecznie zaskarżył orzeczenie wydane w trybie zaocznym i jeżeli skarga ta pozwoliła mu podnieść, że dokument wszczynający postępowanie lub dokument równorzędny nie został mu doręczony w czasie i w sposób umożliwiających mu przygotowanie obrony.
- 79 W sprawie przed sądem krajowym zostało ustalone, że małżonkowie Orams złożyli taki środek zaskarżenia w państwie członkowskim pochodzenia przeciwko orzeczeniu wydanemu w trybie zaocznym w dniu 9 listopada 2004 r. W konsekwencji nie można się skutecznie powołać na art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001.

- 80 Mając na względzie powyższe, na pytanie czwarte należy odpowiedzieć w taki sposób, że nie można odmówić uznania i wykonania orzeczenia wydanego w trybie zaocznym na podstawie art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, w przypadku gdy pozwany mógł zaskarżyć ten wyrok zaoczny i gdy wniesiony środek zaskarżenia pozwolił mu podnieść, że dokument wszczynający postępowanie lub dokument równorzędny nie został mu doręczony w czasie i w sposób umożliwiającym mu przygotowanie obrony.

W przedmiocie pytania piątego

- 81 Z uwagi na odpowiedź na pytanie czwarte nie ma potrzeby odpowiadać na pytanie piąte.

W przedmiocie kosztów

- 82 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Zawieszenie stosowania *acquis communautaire* na obszarze północnym Republiki Cypryjskiej, nad którym rząd tego państwa nie sprawuje rzeczywistej kontroli, przewidziane w art. 1 ust. 1 protokołu nr 10 w sprawie Cypru dotyczącego warunków przystąpienia do Unii Europejskiej Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań**

w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej nie stoi na przeszkodzie stosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych w odniesieniu do orzeczenia wydanego przez sąd cypryjski mający siedzibę na obszarze wyspy kontrolowanym przez rząd cypryjski, ale dotyczącego nieruchomości położonej na niekontrolowanym obszarze.

- 2) Artykuł 35 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie zezwala, żeby sąd państwa członkowskiego odmówił uznania lub wykonania orzeczenia wydanego przez inny sąd państwa członkowskiego dotyczącego nieruchomości położonej na obszarze tego drugiego państwa, nad którym rząd tego państwa nie sprawuje kontroli.
- 3) Okoliczność, że orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego, dotyczące nieruchomości położonej na obszarze tego państwa, nad którym rząd tego państwa nie sprawuje rzeczywistej kontroli, ze względów praktycznych nie może zostać wykonane tam, gdzie nieruchomość jest położona, nie stanowi uzasadnienia dla odmowy uznania lub wykonania tego orzeczenia na podstawie art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 ani nie oznacza braku wykonalności takiego orzeczenia w rozumieniu art. 38 ust. 1 tego rozporządzenia.
- 4) Nie można odmówić uznania i wykonania orzeczenia wydanego w trybie zaocznym na podstawie art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, w przypadku gdy pozwany mógł zaskarżyć ten wyrok zaoczny i gdy wniesiony środek zaskarżenia pozwolił mu podnieść, że dokument wszczynający postępowanie lub dokument równorzędny nie został mu doręczony w czasie i w sposób umożliwiającym mu przygotowanie obrony.

Podpisy